

Staten-Generaal AJ

1 / 2

Vergaderjaar 2024-2025

---

19 291
NAVO

Parlementaire Assemblée van de

Nr. 68
Montréal

Verslag van de Jaarvergadering 2024 te

Vastgesteld 17 april 2025

1. Inleiding

Zeven Kamerleden namen van 22 tot en met 25 november 2024 deel aan de 70ste jaarvergadering van de [NAVO Parlementaire Assemblée](#) in Montréal, Canada. Dit waren de Tweede Kamerleden **Klaver** (GroenLinks-PvdA, delegatieleider), **De Roon** (PVV), **Kahraman** (NSC), **Boswijk** (CDA) en vanuit de Eerste Kamer **Kroon** (BBB), **Martens** (GroenLinks-PvdA) en **Petersen** (VVD). Ongeveer 260 parlamentsleden uit de 32 NAVO-landen en partnerlanden waren aanwezig. In de verschillende commissies werden rapporten en resoluties besproken over lucht- en raketverdediging, dual-use technologieën, NAVO en het mondiale zuiden, het gebruik van kunstmatige intelligentie en blijvende steun aan Oekraïne. In de plenaire zitting spraken de Canadese Premier Justin Trudeau en de Oekraïense parlamentsvoorzitter Ruslan Stefanchuk de leden toe. Secretaris-Generaal van de NAVO, Mark Rutte, was aanwezig met een videoboodschap. De leden verkozen Marcos Perestrello uit Portugal per acclamatie tot nieuwe NAVO PA President, als opvolger van Gerry Connolly (Verenigde Staten) die het presidentschap tot op heden waarnam. Avril Haines, Director of National Intelligence, Verenigde Staten nam de NAVO PA-Award 2024 “Women for Peace and Security” in ontvangst. Vijf

resoluties¹ werden aangenomen over onder meer geïntegreerde lucht- en raketafweer, steun aan Oekraïne tot aan de overwinning en verantwoordelijk gebruik van kunstmatige intelligentie in het militaire domein. De delegatie sprak op zondag 25 november met de Oekraïense delegatie. De delegatie had een ontmoeting met de plaatsvervangende ambassadeur in Canada.

2. Standing Committee

Op zondagmiddag 24 november vergaderde de Standing Committee ofwel het bestuur van de Assemblee, bestaande uit de Bureauleden en de delegatieleiders, voor Nederland nam Klaver deel. Er was een gedachtewisseling met Yehor Cherniev, leider van de Oekraïense delegatie over de situatie in Oekraïne. Hij benadrukte dat 2025 een cruciaal jaar wordt. Klaver informeerde de leden dat Nederland twee miljard voor Oekraïne heeft gereserveerd en vroeg Cherniev wat nu het meest nodig is. Volgens Cherniev is dit luchtverdediging. Ook vroeg hij de productie van wapen in Oekraïne zelf te financieren.

Er volgde een update van het recruiteringsproces voor een nieuwe Secretaris-Generaal van de Assemblee. De prioriteiten van de assemblee voor het komende jaar zijn: steun aan Oekraïne, met bezoeken aan het land, verdediging van onze democratische waarden, versterking van de technologische voorsprong, focus op regio's het hoge noorden, Zwarte Zee, Indo-Pacific en Midden-Oosten en tot slot het 70-jarig jubileum van de Assemblee in 2025. Joe Brinker, aangesteld binnen het secretariaat van de NAVO PA om de komst van het *Democratic Centre for Democratic Resilience* binnen de NAVO te promoten, gaf een update van zijn activiteiten. Daarnaast wordt de situatie in Georgië gemonitord door het Bureau. Tijdens de Standing Committee in het voorjaar van 2025 wordt de herziening van de partnerschappen en waarnemers besproken. Het budget 2025 met een inflatiecorrectie van 3,2% werd zonder discussie en met consensus aangenomen door de Standing Committee.

---

¹ De aangenomen resoluties en verklaringen zijn als bijlage opgenomen bij dit verslag, getiteld 'NATO PA Policy Recommendations adopted in 2024 by the NATO Parliamentary Assembly'

3. Plenaire zitting

In de plenaire zitting op maandag 25 november legde de Canadese premier Justin Trudeau een verband tussen de illegale aanval van Rusland op Oekraïne en acties van autoritaire mogendheden om de democratie en de op regels gebaseerde internationale orde te ondermijnen. Hij benadrukte dat het noodzakelijk is dat de geallieerden de strijd van Kiev steunen.

“Na meer dan 1000 dagen van mislukking zou Poetin moeten begrijpen dat zijn pogingen tot intimidatie de moed en vastberadenheid van Oekraïne alleen maar versterken en de solidariteit van de bondgenoten van Oekraïne, zoals onze NAVO-landen, versterken,” zei hij. “Solidariteit en eenheid en het steunen van Oekraïne zijn nog nooit zo belangrijk geweest.”

De nieuw gekozen NAVO PA President Marcos Perestrello de Vasconcellos (Portugal) sprak uit dat hij zich onvermoeibaar zal inzetten om de band tussen Europa en Noord-Amerika verder te versterken en sprak over de rol van de parlementaire assemblee.

“Als gekozen vertegenwoordigers van ons volk spelen wij als parlementariërs een cruciale rol in het tegengaan van de sluipende 'Oekraïne-moeheid' en dringen wij er bij onze regeringen op aan om de steun aan Oekraïne te verhogen en te versnellen, onder meer door het traject van Oekraïne naar het NAVO-lidmaatschap te bevorderen,” aldus Perestrello.

Hij sprak ook zijn krachtige steun uit voor de oprichting van een Centrum voor Democratische Weerbaarheid op het NAVO-hoofdkwartier. “Laten we deze reis samen voortzetten en onze inspanningen verdubbelen om ons unieke trans-Atlantische bondgenootschap te versterken en ervoor te zorgen dat het standvastig blijft in het vervullen van zijn nobele doel, terwijl we in gedachten houden dat democratie het beste instrument is dat we hebben om duurzame vrede, stabiliteit en welvaart te bereiken,” onderstreepte Perestrello.

Secretaris-Generaal van de NAVO, Mark Rutte, vroeg in zijn videoboodschap steun voor drie hoofdprioriteiten: versterking van de NAVO-verdediging ter verbetering van de afschrikking;

steun aan Oekraïne in zijn strijd tegen Rusland en zijn bondgenoten; en het aangaan van mondiale uitdagingen waarmee de democratieën van de wereld worden geconfronteerd. “We staan voor een gevaarlijkere en onzekere wereld,” zei Rutte. “Er is oorlog in Europa. We zien dat China, Iran, Noord-Korea en Rusland hun krachten bundelen om ons te ondermijnen, en bedreigingen blijven grenzen overschrijden, van terrorisme tot cyberaanvallen. Het is dus van vitaal belang dat de NAVO sterker, slagvaardiger en wendbaarder wordt.”

Plaatsvervangend Secretaris-Generaal van de NAVO, Boris Ruge, onderstreepte de noodzaak om meer aan defensie te besteden. “Meer landen investeren 2% van hun BNP aan defensie, negen bondgenoten voldoen nog niet aan de norm.” Daarbij stelde hij dat 2% van het BNP niet voldoende is. Volgens hem kunnen we ons geen vertraging meer veroorloven en moeten we bijdragen aan een goede onderhandelingspositie voor Oekraïne. In de vragenronde met de plaatsvervangende Secretaris-Generaal Ruge en de nationale delegaties stelde Klaver namens de delegatie dat om de dreiging van de Russische raketten naar behoren aan te pakken en bredere conflicten af te schrikken, de Europese NAVO-bondgenoten defensieve systemen moeten aanvullen met offensieve. “Wat zijn de belangrijkste stappen die de Europese NAVO-bondgenoten moeten nemen om de Russische agressie in de raket- en dronewapenwedloop te verslaan, met de mogelijke complicatie van minimale steun door de Verenigde Staten?” aldus Klaver. Ruge bevestigde dat een mix van defensieve en offensieve systemen nodig zijn en dat de discussies hierover reeds gaande zijn.

Voorts sprak de Voorzitter van de Verkhovna Rada van Oekraïne, Ruslan Stefanchuk, de leden toe. “De NAVO moet de mazen dichtens waardoor Rusland sancties kan omzeilen; beperkingen op het gebruik van wapens tegen Russische militaire doelen opheffen; en Oekraïne uitnodigen om zo snel mogelijk lid te worden van het bondgenootschap,” zei Ruslan Stefanchuk. “Een uitnodiging zou een krachtig motiverend signaal zijn voor de hele Oekraïense samenleving, inclusief onze verdedigers, onze troepen in de

frontlinie,” zei hij tegen de Assemblee. “NAVO-lidmaatschap is de sleutel en de beste garantie voor de veiligheid en toekomst van Oekraïne.”

De Assemblee nam twee verklaringen aan². De eerste verklaring ‘Standing with Ukraine until victory’ (declaration 489) bevestigde de niet aflatende steun voor Oekraïne, met een eerlijke verdeling van de lasten tussen alle geallieerden voor alle soorten hulp aan Oekraïne - militair, humanitair, financieel en materieel en het voorbereiden van een langetermijnstrategie en proactieve maatregelen tegen de Russische dreiging in al haar dimensies. De andere verklaring ‘Shaping NATO for the next generations at the Washington Summit’ (declaration 490) onderstreept de blijvende aard van de geallieerde eenheid en solidariteit, geworteld in gedeelde democratische waarden. De Assemblee keurde het budget voor 2025 goed met een verhoging van 3,2% rekening houdende met het inflatiecijfer in België. De Voorjaarsvergadering van de NAVO PA zal plaatsvinden in Dayton, Verenigde Staten van 23 tot en met 26 mei 2025.

4. Commissies en rapporten

In de commissie voor defensie en veiligheid gaf luitenant-generaal Lise Bourgon, bevelhebber, hoofd militair personeel, Canadese strijdkrachten een presentatie over de bijdrage van Canada aan de veiligheid van de geallieerden en opvattingen over de ontwikkeling van de noordelijke flank van de NAVO. Hierna werd het rapport over de ontwikkeling van de lucht- en raketverdedigingscapaciteit van de NAVO besproken van rapporteur Cakirozer (Turkije). De aanbevelingen in het rapport gaan onder meer over het verbeteren van de lucht- en raketverdediging aan de oostflank en het vergroten van de steun aan de defensie-industrie, aanbevelingen, het vergroten van de steun aan de defensie-industrie, het wegnemen van intergeallieerde barrières voor industriële samenwerking op defensiegebied en het verhogen van de defensie-uitgaven tot boven de benchmark

---

² Alle aangenomen verklaringen en aanbevelingen van de NAVO PA Annual Session in Montréal 2024 zijn opgenomen in de bijlage ‘Policy recommendations adopted in 2024 - 199 SESA 24 E | 25 November 2024’

van 2% van het BBP. **Randy Martens** vroeg naar de kostenefficiëntie van de inzet van onderscheppingsraketten waarop de rapporteur aangaf dat kosteneffectieve onderschepping de sleutel is tot de ontwikkeling van nieuwe systemen - van detectie tot onderschepping. In aanwezigheid van ambassadeur William B. Taylor, vicevoorzitter Rusland en Europa van het United Institute of Peace (USIP) werd het rapport over de oorlog van Rusland en de steun van de geallieerden aan Oekraïne behandeld gepresenteerd door rapporteur Larsen (Verenigd Koninkrijk). De commissie werd geïnformeerd over recente ontwikkelingen in de Russische inval in Oekraïne, over de samenwerking tussen autoritaire regimes (in het bijzonder tussen Rusland, China, Iran en Noord-Korea) en de stijgende kosten van de oorlog. Ambassadeur Taylor zei dat Oekraïne diplomatieke garanties nodig zal hebben alvorens onderhandelingen aan te gaan. NAVO-lidmaatschap is de beste garantie, maar ambassadeur Taylor erkende dat dit niet mogelijk zal zijn zolang er geen einde komt aan de gevechten. In plaats daarvan zouden de geallieerden Oekraïne moeten uitnodigen, wat voor Rusland een teken van geallieerde eenheid zou zijn. Hij stelde voor dat de geallieerden een vorm van feitelijk NAVO-lidmaatschap voor Oekraïne zouden overwegen door het land toe te staan deel te nemen aan de Noord-Atlantische Raad en het Militair Comité. Tot slot kwam het rapport over de Westelijke Balkan aan de orde van Lord Lancaster (Verenigd Koninkrijk). De belangrijkste aanbevelingen in het rapport zijn meer druk op Belgrado en Pristina om de dialoog te hervatten, een adequaat versterkte KFOR, hernieuwde betrokkenheid van de EU bij de uitbreiding, en geallieerden die aandringen op constitutionele hervormingen in Bosnië-Herzegovina.

In de commissie voor economie en veiligheid sprak de heer Jeremy Paltiel van het Canadese Institute for Peace & Diplomacy over de veiligheid en economische dimensies van de Indo-Pacifische Strategie van Canada. De commissie behandelde het rapport van de subcommissie inzake Transitie en Ontwikkeling over de oorlogseconomie in Rusland van rapporteur Harangozo (Hongarije). Hoewel de Russische economie meer dan twee

jaar na het begin van de oorlog boven de aanvankelijke verwachtingen had gepresteerd, blijft de Russische economie structureel kwetsbaar aldus de rapporteur. Westerse sancties hebben Rusland gedwongen om de handelsbetrekkingen met landen als China, Noord-Korea, Iran, India en Venezuela te versterken. Het rapport dringt aan op strengere sancties en intensiveren van diplomatieke inspanningen om landen die handel drijven met Rusland te ontmoedigen. Het rapport van de subcommissie over Transatlantische Economische relaties over een op waarden gebaseerd trans-Atlantisch economisch en strategisch partnerschap met de Indo-Pacific van rapporteur Dunn (Verenigde Staten), maakt duidelijk dat de NAVO weliswaar een regionaal gerichte alliantie blijft, maar dat de verwevenheid van de veiligheid tussen Europa en de Indo-Pacific steeds duidelijker wordt. De toenemende assertiviteit van China in de Indo-Pacific, in combinatie met zijn openlijke steun aan Rusland en zijn agressie in Oekraïne, vormt een directe bedreiging voor de Euro-Atlantische veiligheid. Een andere rapport 'Critical Dual-use Technologies: Commercial, Regulatory, Societal and National Security Challenges' van deze commissie ging over de uitdagingen op het gebied van handel, regelgeving, maatschappij en nationale veiligheid bij het gebruik van belangrijke dual-use technologieën van rapporteur Oztrak (Turkije). Landen die in staat zijn om deze technologieën effectief te integreren in defensiesystemen, zullen niet alleen superioriteit op het slagveld zullen bereiken, maar ook aanzienlijke economische voordelen zullen genereren volgens het rapport. Ook autoritaire regimes zoals Iran en Noord-Korea zullen in toenemende mate geavanceerde technologieën integreren in hun militaire en veiligheidskaders, vandaar de oproep aan de bondgenoten om prioriteit te geven aan het behouden van een technologische voorsprong om te slagen in de strategische concurrentie met autoritaire staten. In antwoord op de vraag van **Bart Kroon** over de uitdaging om een technologische voorsprong te behouden en de noodzaak tot het bieden van perspectief op het continueren van innovatie op lange termijn voor technologiebedrijven zoals ASML en Applied Materials, benadrukte de rapporteur de noodzaak van innovatief en

ambitieuw overheidsbeleid om technologische ontwikkeling te stimuleren. In deze commissie werd **Bart Kroon** tot rapporteur gekozen.

De commissie inzake wetenschap en technologie besprak op 24 november een resolutie 'Harnessing the Opportunities of Responsible Use of AI in Military Domain' van speciaal rapporteur Clement (Luxemburg) over het bevorderen van de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie voor zowel civiele als militaire toepassingen om de technologische voorsprong van het bondgenootschap te behouden en tegelijkertijd operationele, ethische en juridische uitdagingen aan te pakken. De resolutie roept op om door te gaan met de ontwikkeling van gezamenlijke standaarden om de collectieve verdediging te versterken en interoperabiliteitsproblemen aan te pakken, terwijl militaire en politieke prioriteiten in AI-regelgeving in evenwicht worden gebracht. Een ander rapport 'China's Challenge to NATO's Technological Edge: The Role of Semiconductors' van rapporteur Fridbertsson (IJsland) ging over de cruciale rol die chips spelen voor de nationale veiligheid. Het rapport waarschuwt voor China's ambitie om wereldleider te worden op het gebied van technologie, dwangbeleid en intensievere samenwerking met Rusland "een uitdaging vormt voor de belangen, veiligheid en waarden van het bondgenootschap". Het rapport spoort geallieerden aan om afhankelijkheden en risico's van de toeleveringsketen met betrekking tot China kritisch te beoordelen. De Canadese minister van Innovatie, Wetenschap en Industrie, François-Philippe Champagne, gaf een presentatie over de versterking van de samenwerking op het gebied van wetenschap, technologie en mondiale veiligheid.

In de commissie inzake democratie en veiligheid sprak de Canadese minister Sajjan van civiele bescherming over het versterken van de veerkracht van bondgenoten. De heer Sajjan benadrukte de relatie tussen klimaatverandering en conflicten wereldwijd en benadrukte daarbij dat klimaatverandering geen grenzen kent. Sajjan riep de bondgenoten op om dringend werk te maken van hun nationale en collectieve verantwoordelijkheid om te reageren op, te herstellen van en de veerkracht te versterken

tegen klimaatverstoringen. Hierna werd het rapport 'History and Identity Under Attack: Protecting Cultural Heritage in Conflict' van rapporteur Dzerowicz over bescherming van het culturele erfgoed besproken dat de NAVO oproept te blijven werken aan de ontwikkeling van een specifiek beleid voor de bescherming van cultureel erfgoed, versterking van de capaciteit van de strijdkrachten op dit gebied, bevordering van de eerbiediging van internationale normen en te blijven streven naar de verantwoordingsplicht voor misdrijven die verband houden met erfgoed. Een andere dreiging waarover werd gesproken was de snel escalerende wereldwijde watercrisis en de gevolgen daarvan voor de internationale vrede en veiligheid. Niet alleen werkt de onveiligheid op het gebied van water in veel regio's destabiliserend, ook maken kwaadwillende gewapende actoren in toenemende mate gebruik van water als wapen voor tactische en strategische doeleinden. Om de veiligheid, binnen en buiten het bondgenootschap te versterken zouden er gewerkt moeten worden aan het versterken van de weerbaarheid tegen wateronzekerheid.

In de politieke commissie, gaf Lucy Kurtzer-Ellebogen, Directeur Israël, de Palestijnse gebieden, Egypte en de Levant, USIP een analyse van de veranderende dynamiek in het Midden-Oosten na de aanval van Hamas op Israël op 7 oktober 2023. De aanval legde kwetsbaarheden bloot in de Israëlische systemen, stelde veronderstellingen over regionale stabiliteit op de proef en onthulde gemengde reacties van het proxy-netwerk van Iran, waaronder beperkte steun van Hezbollah. Ondertussen toonden niet-statelijke actoren zoals de Houthis toonden ondertussen een verhoogde doortastendheid, verstoorden de wereldhandel en vielen Israël rechtstreeks aan. Mevrouw Kurtzer-Ellebogen benadrukte de volharding van regionale normalisatie-inspanningen ondanks deze uitdagingen, waarbij ze opmerkte dat de Abraham Akkoorden en de interesse van Saoedi-Arabië in verdere banden met Israël hebben standgehouden. Door het voortdurende conflict is de Palestijnse kwestie echter weer cruciaal geworden voor het bereiken van vrede en integratie op de lange termijn, waarbij een tweestatenoplossing opnieuw

aandacht krijgt. Ze benadrukte de behoefte aan de-escalerende communicatiekanalen en regionale veiligheidskaders en erkende de stappen in de richting van stille diplomatie tussen de VS, Arabische staten en Iran. Nadenkend over historische parallellen suggereerde ze voorzichtig dat deze crisis, net als eerdere, nieuwe wegen zou kunnen openen voor transformatieve diplomatie en regionale stabiliteit. **Koen Petersen** uitte zijn bezorgdheid over de overloopeffecten van het conflict in Westerse landen, waaronder toenemend antisemitisme en islamofobie. Mevrouw Kurtzer-Ellenbogen erkende de alarmerende sociale polarisatie en merkte op dat deze blijft bestaan zolang het conflict onopgelost blijft.

Het conceptrapport 'NATO@75: Rising to the Challenges of a Contested and Unpredictable World' van rapporteur Valasek (Slowakije) over 75 Jaar NAVO, de uitdagingen van een omstreden en onvoorspelbare wereld werd besproken tezamen met een presentatie van ambassadeur Alexander Vershbow, Distinguished Fellow, Scowcroft Center for Strategy and Security en Centrum voor Eurazië, Atlantische Raad. Het rapport maakt duidelijk dat het bondgenootschap zich moet aanpassen aan een wereld die steeds instabieler wordt en waarbij de inval van Rusland in Oekraïne, een einde heeft gemaakt aan het tijdperk van relatieve vrede na de Koude Oorlog. Om de uitgeputte militaire voorraden aan te pakken en de paraatheid te waarborgen zouden de defensie-uitgaven tot meer dan 2% van het BBP moeten worden verhoogd en om de stabiliteit om lange termijn te waarborgen heeft de NAVO belang bij een sterk, democratisch Oekraïne als lid en het tegengaan van dreigingen van autoritaire regimes door krachtigere maatregelen voor democratische veerkracht, zoals een Centrum voor Democratische Weerbaarheid op het NAVO-hoofdkwartier.

Ambassadeur Alexander Vershbow schetste de kansen en uitdagingen voor de NAVO nu de NAVO op een kritiek punt staat, gemarkeerd door haar 75e verjaardag en belangrijke politieke veranderingen. Hij benadrukte NAVO's versterkte collectieve verdediging en afschrikking in de afgelopen tien jaar, maar benadrukte de oorlog in Oekraïne als een voortdurende test voor de

vastberadenheid van de bondgenoten, vooral omdat het voortzetten van Amerikaanse hulp niet vanzelfsprekend is. Ook waarschuwde Vershbow voor de risico's van voorbarige onderhandelingen over een staakt-het-vuren of het stopzetten van de hulp, wat Rusland zou kunnen aanmoedigen en internationale normen zou kunnen destabiliseren, terwijl hij de geallieerden aanmoedigde om zich te richten op het behouden van de invloed van Oekraïne door middel van voortdurende militaire steun. Hij pleitte voor een hernieuwde trans-Atlantische overeenkomst en drong er bij de Europese bondgenoten op aan om meer verantwoordelijkheid op zich te nemen voor NAVO-verdediging en missies die niet onder artikel 5 vallen, om kritiek van de VS op de afhankelijkheid van Europa van Amerikaanse capaciteiten te weerleggen. Dergelijke stappen, zo suggereerde hij, zouden de regering-Trump kunnen overtuigen om de NAVO-verplichtingen te handhaven en tegelijkertijd een evenwicht te vinden tussen de Amerikaanse strategische prioriteiten in de Indo-Pacific. Vershbow sloot af met een oproep tot proactieve Europese betrokkenheid om een robuuste en evenwichtige NAVO-toekomst veilig te stellen. Het herziene rapport werd unaniem aangenomen. De commissie sprak ook over het rapport 'NATO's Partners at Risk' van de subcommissie inzake Transatlantische relaties over de kwetsbare partners van de NAVO, Bosnië en Herzegovina, Moldavië en Georgië en de dringende behoefte aan steun tegen de achtergrond van escalerende externe dreigingen en interne kwetsbaarheden. De precaire vooruitgang van Bosnië sinds de Dayton-akkoorden, wordt ondermijnd door etnische verdeeldheid, politieke uitdagingen en de banden van de Republika Srpska met Moskou. De veerkracht van Moldavië onder president Maia Sandu, gekenmerkt door een verschuiving naar Europese integratie en steun voor Oekraïne, staat in contrast met de voortdurende uitdagingen van door Rusland gesteunde inmenging en het bevroren conflict in Transnistrië. Georgië wordt geconfronteerd met een democratische terugval, waarbij beschuldigingen van verkiezingsfraude en acties van de regering die op één lijn liggen met Moskou de pro-Europese aspiraties ondermijnen. Het rapport dringt aan op meer NAVO-steun om de democratische

instellingen, defensiecapaciteit en weerbaarheid tegen hybride dreigingen in deze landen te versterken, waarbij het succes van deze landen essentieel wordt geacht voor de Euro-Atlantische veiligheid en stabiliteit. **Koen Petersen** vroeg naar strategieën om pro-Russische sentimenten te bestrijden en de democratie te versterken in kwetsbare landen zoals Georgië, Moldavië en Bosnië. Laura Thornton, Senior Director, Global Democracy Programs, McCain Institute antwoordde hierop dat het belangrijk is dat preventieve berichtgeving is afgestemd op de lokale context, zoals het werken met geestelijken in Georgië. Ook de resultaten van het ondersteunen van Oekraïne zijn direct van invloed op de stabiliteit en democratische aspiraties van landen als Georgië en Moldavië.

Tijdens de Jaarvergadering zijn in de commissies zeventien concept-rapporten besproken en aangenomen door de Assemblee.³ Het gaat om de volgende rapporten:

- NATO's Evolving Air and Missile Defence Posture (defensiecommissie, rapporteur Utku CAKIRÖZER, Türkiye)
- Russia's War and Allied Support for Ukraine (defensiecommissie, rapporteur Rick LARSEN)
- Western Balkans: Renewed Security Challenges on NATO's Doorstep (subcommissie on Future Security and Defence Capabilities, rapporteur Lord Mark LANCASTER, United Kingdom)
- Russia's Destabilising Role in NATO's Southern Neighbourhood (Mediterrane en Midden Oosten Speciale Groep, rapporteur Theo FRANCKEN, België)
- Critical Dual Use Technologies: Commercial, Regulatory, Societal, and National Security Challenges (commissie inzake economie en veiligheid, rapporteur Harriet BALDWIN, Verenigd Koninkrijk)
- The State of Russia's Wartime Economy (commissie inzake economie en veiligheid, rapporteur Tanas HARANGOZO, Hongarije)
- Building a Values-Based Transatlantic Economic and Strategic Partnership with the Indo-Pacific (commissie economie en veiligheid,

---

³ Deze rapporten zijn integraal te vinden op de website van de NAVO Parlementaire Assemblee: [Documents | NATO PA](#)

- rapporteur Neal Patrick DUNN, Verenigde Staten)
- NATO and Artificial Intelligence: Navigating the Challenges and Opportunities (commissie wetenschap en techniek, rapporteur Sven CLEMENT, Luxemburg)
  - China's Challenge to NATO's Technological Edge: The Role of Semiconductors (commissie wetenschap en techniek, rapporteur Njall Trausti FRIDBERTSSON, IJsland)
  - A Double-Edged Sword: Why NATO Must Embrace the Promises and Avoid the Perils of Synthetic Biology (subcommissie technologische trends en veiligheid, rapporteur Joe WEINGARTEN)
  - Combatting Conflict-Related Sexual Violence (commissie democratie en Veiligheid, acting rapporteur Julie DZEROWICZ, Canada)
  - History and Identity Under Attack: Protecting Cultural Heritage in Conflict (commissie democratie en veiligheid, rapporteur Julie DZEROWICZ, Canada)
  - Turning the Tide: Addressing the Impact of Water Insecurity on Allied Security (commissie democratie en veiligheid, rapporteur Merle SPELLERBERG, Duitsland)
  - NATO@75: Rising to the Challenges of a Contested and Unpredictable World (politieke commissie, rapporteur Tomas VALASEK, Slowakije)
  - NATO and the Global South (subcommissie NAVO partnerschappen, rapporteur Audronius AZUBALIS, Litouwen)
  - NATO's Partners at Risk (subcommissie on Transatlantic Relations, rapporteur Maria CATAUTA, Roemenië)
  - Ukraine: Progress in Reforms on the Way to NATO Membership (UNIC, rapporteur Yehor CHERNIEV, Oekraïne)

5. Overige

Op initiatief van het Canadees parlement waren er op 23 en 24 november in totaal zes paneldiscussies georganiseerd onder meer over 'Helping Ukraine Win: Russia's War and the Future of Euro-Atlantic Security'. Boswijk heeft gepleit ter financiering van wapens voor Oekraïne en herbouw voor het direct confisqueren van de bevroren Russische tegoeden. Hij kreeg bijval hiervoor van verschillende delegaties. Tevens heeft de delegatie contact gelegd met onder andere de Britse delegatie om hier gezamenlijk in op te trekken.

De voorzitter van de delegatie,
Klaver

De griffier van de delegatie,
Bakker-de Jong